

האופה, ולא עשה מלאכתם באותה שעה, ולכן אינה פשיעה בבעלים וחייבים לשלם דמיה.

והוינן בה: הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור, משום הכי איכסיף, שהיה לו לפוטורם.

אלא למאן דאמר פשיעה בבעלים חייב, (133) ואינו דומה לדין שמירה בבעלים שפטור [והטעם עיין בהערה]. אמאי איכסיף רב פפא, והרי כדין חייבם?

ומבאר הגמרא: אלא, החוץ יומא, לאו דידיה חוץ, לא היה זה היום הקבוע בו חייב מוכר זה לאפות לכולם את לחמם. ואמרו ליה לדידיה, זיל אפי לן את היום, ואפילו שאין זה יומך הקבוע.

ואמר לחו, בחוץ אגרא דקא אפינא לכו, נטורו לי גלימאי, ובמקרה כזה נעשים הם שומרי שכר על גלימתו, שהרי אינו מחויב לאפות ביום זה, ואין אפייתו אלא כתשלום על שמירת הגלימה.

עד דאתא איגניב, שלא בפשיעה גמורה! א-ב

אתו לקמיה דרב פפא, חייבינהו לשלם את דמי הגלימה.

אמרו ליה רבנן לרב פפא: למה חייבתם? הא שמירה בבעלים היא, ובשמירה בבעלים

ומתריצין: [כדלעיל] אמר רב פפא: דאמר ליה: שמור לי היום ואשמור לך מחר, ואינם עושים במלאכה באותה שעה.

מעשה בהנהו אהלוי [מוכרי בושם הקרוי אוהל או אהלות], (132) דכל יומא הוה אפי לה, היה אופה להם לחם חד מינייהו — איש איש ביומו.

החזא יומא, אמרו ליה מוכרי הבשמים לחד מינייהו: זיל, אפי לן; לך ואפה לנו לחם היום.

אמר לחו: נטורו לי גלימאי, שימרו את בגדי עד שאסיים לאפות לכם לחמכם.

אדאתא עד שחזר האופה ממלאכתו, פשעו בה חבריו, ולא שמרו את בגדו, ואגנוב.

אתו לקמיה דרב פפא לדין. חייבינהו, משום שפשעו בשמירתם.

אמרו ליה רבנן לרב פפא: אמאי חייבת אותם? הרי פשיעה בבעלים היא, שהרי עשו במלאכתם יחדיו, כי בשעה ששמרו גלימתו, אפה להם את לחמם?

איכסיף רב פפא, בוש על שנכשל בדבר הלכה.

לסוף איגלאי מילתא, דהחזא שעתא שנגנבה הגלימה, שכרא הוה קא שתי, השתכר

על החפץ וחשיב בעליו עמו?].

132. "מור ואהלות עם כל ראשי בשמים" [שיר השירים ד' י"ד].

133. חלוק דין שומר שכר ושואל לענין שמירה

בבעלים מדין שומר חנם. שומר חנם כל חיובו רק אם פשע ממש בשמירתו, ומשום כן אף אם בעליו עמו חייב, שלא היה לו לפשוע. אבל שומר שכר, החייב בגניבה ואבידה, אינו פשיעה ממש, ובו חידשה תורה שפטור אם בעליו עמו.

[רש"י]

שטפוה מיא לסדיניה, ואכד.

אתא לקמיה דרבא, חייביה לשלם לארוך,
בעל החמור, את סדינו.

אמרו ליה רבנן לרבא: אמאי חייבתו בדמי
הסדין? הרי שאילה בבעלים היא, שהרי
בשעה ששאל סדינו, עשה עמו המשאיל
במלאכתו, שהרי נשא אז את סרבלו של
הגוץ על חמורו.⁽¹³⁴⁾

איכסיף רבא.

לסוף, איגלאי מילתא דבלא דעתיה של בעל
החמור שקליה, נטל הגוץ את הסדין, ובלא
דעתיה של בעל החמור אותביה, הניח עליו
הגוץ את סרבלו, ולא נתכוון בעל החמור
להשאילו, ולא לשמור לו את סרבלו. וכדין
חייבו רבא.⁽¹³⁵⁾

מעשה בכהוא גברא, דאוגר ליה שהשכיר
חמרא לחבריה. אמר ליה המשכיר לשוכר,
חזי, ראה, הזהרתך, שלא תיזול באורחא
דנהר פקוד, אל תלך בדרך העוברת לאורך
הנהר "פקוד", דאיכא מיא, לפי שיש מים
בדרך העוברת לאורך הנהר הזה, ורצוני
שתזהר מכך, כדי שלא יזק חמורי מהמים,
אלא זיל באורחא דנרש, דליכא מיא, והדרך
שם סלולה ונוחה.

אין חולק שפטור השומר, ורק בפשיעה
גמורה יש הסובר שאפילו אם בעליו עמו
חייב?

איכסיף, לסוף איגלאי מילתא דהחיא שעתא
שיכרא הוה שתי, ולא היתה שמירה
בבעלים.

הנהו בי תרי, הוו קא מסגו באורחא, הלכו
בדרך יחדי, חד מהם אריך, גבוה, וחד
גוצא, נמוך.

אריכא, הגבוה רכיב על חמרא, והוה ליה
סדינא, חלוק פשתן דק.

ואילו גוצא, מיכסי בסרבלא, היה לבוש
בגד צמר עבה, וקא מסגי בכרעיה, הלך
ברגליו.

כי מטוי לנחרא, כאשר הגיעו לנהר, שקליה
נטל הנמוך, המהלך ברגליו, לסרבליה,
ואותביה והניחו עילוי חמרא, על החמור,
כדי שלא יספוג בגד הצמר העבה מים
מרובים.

שקליה לסדיניה דהחוא, נטל הגוץ את סדינו
של הארוך, הרוכב על החמור, ואיכסי ביה,
והתכסה בו, במקום סרבלו, כשעבר במים,
היות ובגד דק הוא, ולא יספוג מים מרובים.

ומיקרי בעליו עמו

135. כיון דבלא דעתיה אותביה לא נחשב בעל
החמור כשומר על הסרבל, שהרי לא ידע שהוא
שם. "ובלא דעתיה שקליה" הכוונה, דמשום כך
נחשב שואל שלא מדעת דגולן הוא. אבל אם
מדעתו היה נוטל היה שואל מדעת ופטור משום
שבעליו עמו. [ריטב"א]

134. מקשה הריטב"א, לשיטת רש"י שסובר
דהשאיילני ואשאיילך לא הוי שמירה בבעלים,
למה כאן שמירה בבעלים היא, והרי זוהי שאילה
אצל הגוץ ושמירה אצל הארוך, ואף שלעיל
נחבאר ברש"י שגם בשמור לי ואשאיילך אינה
שמירה בבעלים, יש לחלק דרוקא שם דשני
הכלים אצל אותו אדם אינה שמירה בבעלים.
אבל כאן שאולה אצל הגוף ושמורה אצל הארוך

שומר חנם:

אמר רב הונא: אם אמר לו הנח לפניך, ולא לפני, אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר, לפי שכל כוונתו לומר, שב ושומר אתה בעצמך את מטלטליך.

איבעיא להו, אם אמר לו הנח סתמא, ולא אמר לא לפני ולא לפניך, מאי? האם נתכוון להתחייב לשומרם, או לא?

תא שמע, ממה ששנינו במשנה: אמר לו שמור לי, ואמר לו הנח לפני, נעשה הוא שומר חנם.

ומשמע, הא אם אמר סתמא, אינו שומר ולא כלום.

ודחינן: אדרבה, מדאמר רב הונא לעיל, שאם אמר לו הנח לפניך, הוא דאינו לא שומר חנם ולא שומר שכר, כמו שנתבאר, הרי משמע, הא סתמא, שומר חנם הוי. ומסקינן, אלא מהא, ממשנתנו ליכא למשמע מינה אם שומר חנם הוא בסתמא או לא.

והוינן בה: לימא דין זה כתנאי,

שהרי שנינו [ב"ק מז א] "קדר שהכניסו קדרותיו לחצר חברו, ושברן שורו של בעל הבית, אם הכניס ברשות, בעל חצר חייב בנוזקי קדרותיו. שכאשר הרשהו להכניסו

אך השובר שינה מדעת הבעלים, ואזיל באורחא דנהר פקוד, ומית חמרא. ולא ידוע מחמת מה מת.

כי אתא, כאשר חזר השובר, אמר: אין, אכן, באורחא דנהר פקוד אזלי, הלכתי.

ומיהו, ליכא שם מיא! ואם כן, אנוס אני במיתת החמור. שהרי כמו שמת במקום זה, יכול היה למות גם בנהרא דנרש.

אמר לו רבא: נאמן השובר שלא מת החמור מחמת המים אלא מחמת דבר אחר, כי מה, למה ליה לשקר ולומר שהלך שם ולא היו מים.

והרי אי בעי לשקר, אמר ליה: אנא, באורחא דנרש אזלי, כאשר ציוויתני! ואז לא היה יכול המשכיר להכחיש דבריו, והיה פטור, ואם כן, ודאי אמת בפיו. (136)

אמר ליה אביי: סברת "מה לי לשקר", במקום עדים המעידים כנגד, לא אמרינן!

ולכן, כאן, שידועים אנו שתמיד מצויים מים מרובים במקום זה, נחשב הדבר כאילו עדים מעידים שאכן היו שם מים באותה שעה, ואינו נאמן לטעון להיפך, שלא היו שם מים.

שנינו במשנה: אדם האומר לחבירו, שמור לי מטלטלי, ואמר לו הנח אותם לפני, נעשה

136. רבינו יונתן [הובא בשיטה מקובצת] מקשה, הרי שיטת רבא בבבא בתרא לג ב שלא מהני מיגו במקום עדים, ואיך סבר כאן דמהני? ותירץ, דרבא חזר בו. אכן דעת הרבה ראשונים, שלא נחלקו רבא ואביי במיגו נגד עדים ממש, דזה ודאי לא מהני, אלא כאן מדובר שעל פי רוב יש מים בנהר פקוד, ונחלקו אם מועיל מיגו

להכחיש את המצב הרגיל במקום זה. והרמ"ך בשיטה מבאר באופן שונה מעט, שהרבה אנשים היו שם באותו יום ויכולים להעיד אם היו שם מים, ונחלקו אביי ורבא אם במקרה כזה נאמן במיגו, או שעליו לטרוח ולהביא עדים. והר"ף גרס רבה. ולדבריו כלל לא קשה מהסוגיא דבבא בתרא.

עליו בעל הבית לשמור, אלא כשבקשו לשומרן בחצירו, היות דלעיוולי, להכניס לחצירו, רשותא קא בעי למשקל מיניה, צריך לבקש רשות, הרי בבקשתו מבעל החצר נתכוון לבקש שירשהו להכניסם שם, וכי יהיב ליה בעל החצר רשותא, באומרו "הנח", רשות לעיוולי בלבד, נתכוון לתת לו, להענות לבקשתו, אך לא לעצם השמירה, שלגביה הלשון "הנח" שאמר בעל החצר, משמעותו היא "תיב נטר לך", קאמר ליה.

אבל הכא, ברשות הרבים, הרי להניחם שם אינו צריך לבקש רשותו, שרשות הרבים היא, וכשבקשו להניח לפניו וענה לו "הנח", ודאי נתכוון לומר, הנח, ואנא מנטרנא, קאמר ליה.

דאי סלקא דעתך שכוונתו לומר "אנה, ותיב ושב אתה ונטר" קאמר ליה, הרי אי לאותבה, אם להניח ברשות הרבים, וכי רשותא בעי למשקל מיניה? אלא ודאי משמעות הדברים, לומר שישמרם.

שנינו במשנה, הלוהו על המשכון נעשה המלוה שומר שכר:

כלומר, אדם המלוה מעות לחברו ונתן לו משכון, ערבון, עבור מעותיו, נעשה המלוה כשומר שכר על המשכון.

וסברה הגמרא, שהוא נעשה שומר שכר מפני שהמשכון ניתן לו לשם גוביינא, במקרה שלא יפרע הלווה חובו בזמן, ולכן, נהנה הוא המלוה מכך שמצוי המשכון בידו,

לחצרו, נתכוון לומר שמתחייב הוא לשומרן.⁽¹³⁷⁾

ולכאורה, אף אם לא אמר לו במפורש שישמרם, חייב לשלם. וכמו כן כאן, שאמר לו הנח, נתחייב לשומרן.

רבי אומר, בכולם [כל אותם מקרים שנתבארו בגמרא שם], אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית במפורש לשמור.

וסברה הגמרא, שמחלוקתם היא כשאמר לו הנח "סתמא", אם נתכוון לחייב עצמו בשמירתם או לא.

ופרכינן: ממאי, מגין לומר שבכך נחלקו?

דלמא, עד כאן לא קאמרי רבנן התם "חייב בעל החצר", אלא כשהכניסם בחצר, דבת נטורי היא, שגדורה ונעולה, ולכן כי קאמר ליה בעל החצר עייל קדרותיך, כוונתו היא לומר, עייל, דאינטר לך, קאמר ליה. שהיות והשמירה בחצר היא דבר קל, הסכים בכך לשמור.

אבל הכא, כשבקשו לשומרם בשוק, ואמר לו הנח, כיון דשוקא לאו בר נטורי הוא, שהרבה עוברים ושבים שם וטרחה רבה היא לשומרם, כוונתו באומרו "הנח", אנה, ותיב, נטר לך אתה! קאמר ליה. כלומר, במקרה זה אף רבנן יודו שלא נתחייב לשומרן.

אי נמי, אפשר לבאר להיפך, עד כאן לא קאמר רבי התם, שאינו חייב עד שיקבל

137. דעת רבנן כאן מוכח שקיבל על עצמו נטירותא דעלמא, ועיין בריטב"א.

137. עיין בבא קמא מז ב אי מקבל עליה נטירותא דעלמא או נטירותא דנפשיה, ולכאורה

החזרתיו לי, מחזיק אתה חפץ תמורת מעותיך. ואיני חייב לך דבר אלא אם כן תחזיר לי משכוני.

אבל רבי אליעזר סבר, שלא היתה דעתו מתחילה לגבות חובו ממשכון זה, אלא הוא מחזיקו רק לזכרון דברים בעלמא, שאם יכחיש הלווה ויאמר לא לויתי ממך, יוציא המלוה את המשכון כהוכחה לדבריו. ולדברי רבי אליעזר, שומר חינם הוא, שהרי אינו נהנה משמירתו, שהרי לא יוכל לגבות ממנו.

אבל אם הלווה אסף זוז בשטר, והניח לו משכון עליהם, דברי הכל, אם אבד המשכון, אבדו מעותיו. כי היות שהלווה בשטר, ודאי הוא אינו צריך את המשכון לזכרון דברים, שהרי השטר בידו. אלא ודאי לקחו כערבון, לגבות ממנו חובו.

ומשנינן: **אפילו תימא**, אפשר לומר, שמשנתנו רבי אליעזר היא, ולא קשיא.

כאן, בברייתא, אמר רבי אליעזר שהוא שומר חינם, משום שמדובר באופן שמשכנו

כדי שבבוא העת הוא יוכל לגבות ממנו את חובו. (138)

והוינן בה: **לימא מתניתין**, האומרת שאם הלווה על המשכון נעשה המלוה לשומר שכו, היא דלא כרבי אליעזר?

דתניא, אדם המלווה את הבירו על המשכון, ואבד המשכון מתחת יד המלווה, ישבע המלוה שלא פשע בשמירתו, (139) [כדין שומר חינם הטוען אבד פקדונך] ויטול מעותיו, פרעון חובו מיד הלווה, דברי רבי אליעזר.

רבי עקיבא אומר: יכול הלווה לומר לו למלווה, הרי כלום הלוויתני אלא על המשכון, ואם כן, כיון שאבד המשכון, אבדו מעותיך!

כלומר, כוונתך בנטילת משכון זה היתה, שאם לא אפרע לך מעותיך, תחזיק אתה משכון זה כפרעון חובך.

ואם כן, כל עוד משכון זה בידך, ולא

יצחק במשכון שלא בשעת הלואתו, ולהלן יתבאר.

139. ישבע שלא פשע, דשומר חינם הוא עליו [רש"י]. יש להקשות, למה נקט רש"י שבועה שלא פשע, הרי כמו כן נשבע שאינה ברשותו? מתרץ החתם סופר: דרש"י נקט שבועה זו לרבותא, שלכאורה היה מקום לפוטרו משבועה זו משום שאין לחושדו שפשע, שהרי רוצה הוא בקיומו של משכון כדי שיוכל לגבות חובו ממנו. אבל שבועה שאינה ברשותו ודאי נשבע ככל שומר חינם, מחדש רש"י שגם שבועה שלא פשע עליו להשבע.

138. כך נתבאר ברש"י. מקשה הריטב"א, אף אם תפסו לגוביינא אינו שומר שכו, שהרי לקח את המשכון משום שנתן לו מעותיו ואינו מרויח מכך, שהרי אם היו המעות בידו היה מרויח יותר? [עיין הערה 117] ועוד הגמרא להלן מבארת בדעת רבי עקיבא טעמים אחרים ולא הזכירה שתופסו לגוביינא? התוספות בד"ה דברי חולקים על רש"י, וסוברים שגם לרבי אליעזר נטלו לגוביינא ולא לזכרון דברים בעלמא. ונחלקו במשכון בשעת הלואתו, אם קונה מדשמואל או מדרבי יצחק כפי שיבואר בגמרא להלן. ובמשכנו שלא בשעת הלואתו מודה רבי אליעזר, משום שעיקר דינם של שמואל ורבי

בשעת הלוואתו, שאז אנו מפרשים כוונתו שנתנו לו לזכרון דברים.

יודה רבי אליעזר שכוונתו לגוביינא, ושומר שכר הוא.

אבל **כאן**, במשנה, אמר רבי אליעזר שהוא שומר שכר, משום שמדובר באופן **שמשכנו** **שלא בשעת הלוואתו**, שאז, ודאי לא עשה כן לזכרון דברים, (140) שאם כן, היה נוטל ממנו משכון כבר בשעת ההלוואה. אלא עשה כן לאחר שתבעו פעם אחת בבית דין, ולא היו לו מעות לשלם, וקצב לו זמן מאוחר יותר, ורק אז משכנו, כדי שאם לא יפרע לו עד אותו זמן, יגבה חובו מהמשכון.

ופרכינן: **והא אידי ואידי**, המשנה והברייתא, בשתייהן, **"הלווהו על המשכון"**, א-ב קתני, ומשמע שבשתייהן מדובר באופן שנטל את המשכון בשעת הלוואתו! (141)

ומתריצינן: **אלא לא קשיא**, אכן המשנה והברייתא, שתייהן לדברי רבי אליעזר הן. (142)

כאן, בברייתא, שאמר רבי אליעזר שומר חנם הוא, מדובר בכגון **שהלווהו מעות**, ולא

ולפי זה, אם משכנו שלא בשעת הלוואתו,

דינו שבעל חוב קונה משכון, גם במשכנו בשעת הלוואתו, ומה שנתבאר להלן שדברי רבי יצחק דוקא שלא בשעת הלוואתו, אין זה אלא לדיחויא בעלמא. [וכן מבואר בלחם משנה אישות פ"ה הכ"ג]. ומה שכתבו התוספות שבמשכנו בשעת הלוואתו אלים שעבודיה אף שאינו קונה מרבי יצחק, דחו הראשונים, ועיין בתוספות ר"י הזקן [קידושין ח ב] דכתב על דבריהם והוא הבל ולהלן נבאר דבריהם.

142. יש להבין למה נדחת הגמרא להעמיד משנתנו כרבי אליעזר, הרי במשנתנו נחלקו תנא קמא ורבי יהודה, אם כן אפשר דתנא קמא כרבי עקיבא, ורבי יהודה כרבי אליעזר? מתרץ הפני יהושע, דמלשונו של רבי עקיבא נראה שאין סיבת הפטור משום דין שומר שכר, דמשמע שדוקא מעותיו אבדו אפילו אם היה המשכון יתר על דמי החוב, ואם דינו כשומר שכר, עליו לשלם לו את דמי המשכון היתרים על החוב, לכן עדיף טפי להעמיד משנתנו כרבי אליעזר. ובאמת למסקנא שמשנתנו על פי שמואל, זהו דוחק שהרי שמואל אינו מחייב מדין שומר שכר.

140. לפי באורו של רש"י. אבל התוספות מבארים, דמשכנו שלא בשעת הלוואתו קני מדרבי יצחק [המובא לקמן] ולכאורה נחלקו לשיטתם שם, שדעת רש"י דקני מדרבי יצחק אף לענין חיוב אונסין, ולכן ודאי כאן אין חיובו מדרבי יצחק שהרי חייב רק כשומר שכר הפטור באונסין. אבל בתוספות שם נתבאר שאפילו לרבי יצחק אינו חייב אלא כשומר שכר, ומשום כך מבארים הם שגם כאן חייב כשומר שכר מדרבי יצחק.

141. מקשים התוספות, דבגיטין לו נאמר "המלווה את חבירו על המשכון אין שביעית משמטתו, משום דקני לה מדרבי יצחק, [בעל חוב קונה משכון] ונחשב החוב כגבוי, והרי רבי יצחק מדבר במשכון שלא בשעת הלוואתו, ובסוגין מבואר שלשון זו משמעה שמשכנו בשעת הלוואתו? ותירצו, שרבי יצחק דבעל חוב קונה משכון אם משכנו שלא בשעת הלוואתו, אף אם משכנו בשעת הלוואתו אינו פוקע חובו בשביעית, דאלים שעבודיה ליחשב ולא של אחיך בידך", שכבר נחשב המשכון לענין זה כשלו. אכן הרמב"ן כתב דרבי יצחק אמר את